

TERR AGENDA

Een gezonde bodem, goed voor iedereen

BE WU ST WO RD ING /

Een actieve & zichtbare bodembeweging Bodem leeft!

Dat bewijst een actieve groep mensen in stad en land die werken met de bodem voor hun stadstuin, voor groen in de wijk, met wijkcompostering en in tal van andere maatschappelijke initiatieven. Ze zijn zichtbaar in de samenleving; hun verhalen en energie werken aanstekelijk en laten nieuwe wegen en invalshoeken zien voor beheer en gebruik van bodems. Er is een verbinding tussen de nieuwe 'losse' structuren van deze energieke samenleving en de bestaande 'vaste' structuren van overheden, bedrijven, NGO's en kennisinstellingen.

Bestuurders willen bodem en water in hun portefeuille

Bodem en water zijn sleutelfactoren bij het oplossen van veel maatschappelijke opgaven. Dat willen bestuurders! (Toekomstige) bestuurders zijn zich bewust van deze sleutelfactoren en willen het bodem- en watersysteem in hun portefeuille.

Klimaatdoelen halen door bewust bodembeheer

Bodem is dé spons voor CO₂ en water. De bodem legt CO₂ vast in biomassa. Een goed functionerende bodem houdt ook water vast. Zo draagt de bodem niet alleen bij aan klimaatadaptatie, maar ook aan klimaatmitigatie. Dit bereiken we met goed landgebruik en -beheer.

Natuurlijk systeem onderdeel van de Nationale Omgevingsvisie

Ruimtelijke ordening is landgebruik. Landgebruik is 4D, dus inclusief de tijd en het bodem- en watersysteem. Diensten van het bodem- en watersysteem worden bewust ingezet. Schades en baten worden zo zichtbaar gemaakt.

Gewilde (Nederlandse) bodemkennis in binnen- en buitenland

Bodemkennis maakt het verschil bij het oplossen van maatschappelijke en ruimtelijke vraagstukken (klimaat, water, voedsel, wonen, economie etc.). Het is beter zichtbaar over welke kennis we beschikken en hoe je die gebruikt. Onze bodemkennis exporteren we samen met onze waterkennis naar het buitenland. Bodem- en watersystemen zijn immers één geheel.

Bodembewust boeren & natuur beheren

Boeren 'boeren' bodembewust. Natuurbeheerders beheren bodembewust. Daar waar mogelijk doen ze dat samen. Voor beiden is de bodem hun belangrijkste productiefactor en het lange termijn gebruik heeft prioriteit. De samenleving belooft hen voor het beheer van ons natuurlijk kapitaal.

Iedere stad een stadsbodemmeester

Het is druk in de ondergrond. De stadsbodem is geen 'afvalputje' van (on)gewenste bovengrondse functies. Daarom heeft iedere stad een eigen stadsbodemmeester die meedenkt over hoe we de stadsbodem, als levend orgaan, optimaal gebruiken.

Ontwerpen op basis van land-footprint

Voor nieuwe gebiedsplannen, stedelijke renovaties en andere ruimtelijke plannen wordt de footprint bepaald. Hierin rekenen we het beslag van landgebruik uit voor grondstoffen, water, voedsel etc. Zo koppelen we (stedelijke) ontwikkeling aan de (internationale) ommelanden.

BODEM EN WATER SYSTEEM

Open bodems en landherstel

Mensen zijn zich bewust van het belang van een open en gezonde bodem voor hun leefomgeving. Elke vierkante meter is nodig. We gaan onze steden anders ontwerpen en creëren ruimte voor open en gezonde bodems; zonder tegel of verharding.

Bodem als spil in kringlopen voor grondstoffen en biomassa

De bodem heeft een volwaardige plek in de circulaire economie. Vruchtbare kringlopen (biomassa terug op het land brengen) en bewust gebruik van grondstoffen (slim omgaan met beschikbare primaire en secundaire grondstoffen) zijn daarbij de standaard.

EC ON OM IE /

Duurzame pacht

Een duurzaam pachtsysteem zorgt voor een langdurige relatie met de grond, wat weer leidt tot een duurzamer landgebruik. Mensen zijn langdurig met grond verbonden zodat zij meerwaarde aan de grond kunnen geven. De lange termijn relatie geldt zowel voor de pachter als de verpachter.

Grondprijs omvat opbrengend vermogen

We beschouwen grond weer als basiswaarde voor de toekomst van de samenleving. Er is een relatie tussen grondprijs en opbrengend vermogen.

Actie door

- **Inspirerende verhalen vertellen en verbinden van netwerken**
- **Doen met elkaar en bodembewust ontwerpen**
- **Verbeteren (up-spiral) van functioneren bodem- en watersysteem**
- **Dialogo over grondeigendom, pacht, duurzaamheid en economie**